

Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije pri pouku glasbene umetnosti

Barbara Kopačin

Univerza na Primorskem

barbara.kopacin@pef.upr.si

Mateja Verdir

Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj

matejaa.verdir@gmail.com

Kako so učne ure glasbene umetnosti v osnovni šoli izpeljane, je v prvi vrsti odvisno predvsem od glasbenega znanja, ki ga je v času šolanja dosegel razredni učitelj, ki glasbeno umetnost poučuje. Za poučevanje glasbene umetnosti je pomembno, da ima učitelj razvite glasbene sposobnosti, znanja in spretnosti, odgovoren pa mora biti tudi za glasbeni razvoj učencev. Nekateri razredni učitelji uporabljajo pri poučevanju glasbene umetnosti tudi informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT), saj nam ta omogoča delovanje funkcij zvoka, videa, prenašanja podatkov in brskanja po svetovnem spletu, kar služi kot pripomoček pri izvajanju določenih glasbenih dejavnosti. Zanimalo nas je, koliko si razredni učitelji pri poučevanju glasbene umetnosti pomagajo z uporabo IKT ter ali obstaja povezava med glasbeno izobrazbo razrednih učiteljev (formalno glasbeno izobraževanje, pevski zbor, plesne dejavnosti) in uporabo IKT pri pouku glasbene umetnosti. Ugotovili smo, da uporaba IKT med poukom glasbene umetnosti ni pogojena s predhodno glasbeno izobrazbo učiteljev.

Ključne besede: glasbena umetnost, obšolske interesne dejavnosti, informacijsko-komunikacijska tehnologija

Uvod

Tudi slovenski učni načrti si prizadevajo za vključevanje digitalne pismenosti na vseh področjih (Stražar 2015), saj informacijsko-komunikacijska tehnologija v pouk prinaša sodobnost, pri pouku glasbene umetnosti pa pomaga tudi pri širjenju in poglobljanju glasbenih doživetij (Borota 2007).

Kljub veliki izbiri glasbenih interesnih dejavnosti nas glasba danes bolj kot kadarkoli do sedaj na vsakem koraku spremlja tudi preko sodobne tehnologije. Posledično si tudi veliko učiteljev med poukom glasbene umetnosti pomaga kar z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (v nadaljevanju IKT). Pod termin IKT spadajo vse naprave za komunikacijo, kar vključuje televizijo, računalnik, radio, mrežno programsko in strojno opremo ter tudi različne sto-

ritve, povezane z njimi, npr. videokonference (Hvalič Touzery 2010). Predvsem pa IKT učitelju daje možnost, da izboljša proces poučevanja (Borota in Brodnik 2006, 532).

Informacijsko-komunikacijska tehnologija

V IKT sta zajeti strojna in programska oprema. Ti dve omogočata delovanje funkcij videa, zvoka, prenašanja podatkov in brskanja po svetovnem spletu. Za vse to je osrednje orodje računalnik, ki je v današnjem času postal del vsakdana v razvitih državah in državah v razvoju. Termin IKT označuje velik niz tehnoloških orodij in virov, ki se jih uporablja za komunikacijo in upravljanje z milijoni podatkov (Abdullahi 2014).

IKT v šolstvu omogoča bistveno večji obseg dostopanja, shranjevanja in razširjanja informacij, uporaba pa je v veliki meri odvisna od tehnološke opremljenosti okolja, v katerem poteka pouk. Pri otrocih je zagotovljen napredek le s tem, da se šole stalno opremljajo z računalniki, s pametnimi tablam, projektorji ... To namreč vodi v trajnostni razvoj posameznika oz. ga oblikuje kot tehnološko pismenega (*Bela knjiga* 2011).

Slovenski učitelji računalnike večinoma uporabljajo samo za načrtovanje pouka in izdelavo priprav, ki jih za pouk potrebujejo, učencev pa s pomočjo računalnika ne poučujejo (Kvas 2013).

Informacijska-komunikacijska tehnologija se prilagaja posamezniku in njegovim specifičnim potrebam ter vpeljuje nova didaktična načela učenja. Ko IKT uporabljamo pri učenju, razvijamo spretnosti, kot so sodelovanje, kritično vrednotenje gradiv, organizacija in načrtovanje dela. Vsak učitelj bi moral najti pot, po kateri bo sodobno tehnologijo učinkovito uporabil v učnem procesu. Vsekakor pa moramo razumeti, da je sodobna tehnologija le orodje, ki nam pomaga pri poučevanju, kot to funkcijo že stoletja opravljajo tabla in drugi učni ter didaktični pripomočki (Šavli 2006).

Uporabnost sodobne IKT bi morala biti vedno ovrednotena glede na njeno didaktično uporabnost. V vzgojno-izobraževalni proces je ne smemo vpeljati le zato, ker je moderna in jo uporablja vsak izmed nas. Učiteljeva naloga je, da oceni, kakšno dodano vrednost prinaša, in jo na podlagi tega tudi uporabi pri pouku (Šavli 2006).

Uporaba IKT pri glasbeni umetnosti

Glasbena umetnost učencem ponuja možnosti za aktivno in selektivno poslušanje glasbe na različnih prireditvah ter v različnih medijih, ki so v glasbenih učilnicah prisotni že veliko časa. Tako kot pri ostalih urah pouka se je tudi pri glasbeni umetnosti IKT nadgrajevala in spreminjala. Sedaj so v učilni-

cah prisotni računalnik z LCD projektorjem, interaktivna tabla in drugi mediji. Pred tem so imeli nalogo prenašanja informacij učencem kasetofon, televizija in CD-predvajalnik. Sedanje naprave uporabniku hitreje, lažje in varneje dostavijo informacije (Borota in Brodnik 2006).

Sodobne oblike načrtovanja glasbenih dejavnosti s pomočjo IKT, ki daje pogoje za kvalitetnejše izvajanje, ustvarjanje in poslušanje glasbe, zagovarja tudi Ajtnik (2001), ki trdi, da je pripravljenost učiteljev za uvajanje sodobnih pristopov pri podajanju glasbe in izobraževalnem procesu še zelo majhna.

Tudi Borota (2007) je mnenja, da je ključni dejavnik pri uvajanju IKT v pouk glasbene umetnosti ravno učitelj, ki poučuje glasbeno umetnost. Kako bo z IKT posodobil način poučevanja, je izključno njegova odločitev, pri čemer so pomembne tudi motiviranost, usposobljenost za uporabo IKT ter pripravljenost na vseživljenjsko učenje za razvijanje kompetentnosti pri uporabi IKT. S pomočjo vodstva šole, drugih učiteljev in opremljenosti šole z IKT si učitelj ustvari načrt uvajanja IKT v pouk glasbene umetnosti glede na učne okoliščine v razredu. Če je v učilnici en računalnik, je smiselna uporaba LCD-projektorja, ki vsem učencem hkrati omogoča, da spremljajo predvajani program na ekranu računalnika (Borota 2007).

Zdajšnji učni načrti za glasbeno umetnost predvidevajo ciljno in procesno-razvojno načrtovanje pouka, kar od učitelja zahteva neko strategijo načrtovanja in strategijo uvajanja modela v procese učenja. To je povezava med oblikami učenja in metodami ter povezava med pripomočki in didaktičnimi sredstvi (Borota in Brodnik 2006).

Prednosti in slabosti IKT pri pouku glasbene umetnosti

Pri pouku glasbene umetnosti bi nam sodobna tehnologija morala služiti le kot pripomoček pri izvajanju določenih glasbenih dejavnosti pri spoznavanju različnih glasbenih slogov, raziskovanju in preverjanju zvokov ter glasbenih struktur, morali bi biti vir za učenje besedil in pesmi ... (Lango 2006). Učenec lahko preko IKT glasbena znanja utrjuje tudi pri samostojnem domačem delu, učitelju glasbene umetnosti pa uporaba IKT pomaga pri vplivanju na čim več čutil, tudi na spodbujanje čustvenih odzivov in na logično mišljenje. Zvočni viri učence seznanjajo z originalno zvočnostjo glasbe, ki je učitelj ne more izvajati sam. Zvočno-vizualni viri nam služijo za spoznavanje instrumentov, materialov, iz katerih so instrumenti izdelani, načina drže in igranja ter za spoznavanje glasbeno-scenskih del (Črčinovič Rozman 2000; Hawkridge 1985).

Božnar (2004) govori o slabostih IKT, med katerimi izpostavlja predvsem to, da sodobna tehnologija naj ne bi bila sposobna odzivanja in prilagajanja

tempu dela v razredu, prav tako ni sposobna čustvovanja in nudenja človeške topline, ki jo potrebujemo v medsebojnih odnosih, kot jo lahko nudi učitelj s svojo občutljivostjo in se odzove na različne probleme v razredu ter nato prilagodi potek učne ure in procesa. IKT tudi ni sposobna prilagoditve posameznikovemu razpoloženju in ne nudi povratnih informacij.

Denačeva pripisuje za upad otroškega glasbenega ustvarjanja pripisuje predvsem sodobni tehnologiji, saj se je v današnjih časih zelo spremenil odnos, ki ga imamo do glasbenega ustvarjanja, petja in igranja, kar pa je posledica množice akustičnih dražljajev iz naše okolice, ki naredijo uporabnika oz. poslušalca pasivnega (Denac 2002).

Empirični del

Menimo, da razredni učitelji, ki se pri poučevanju glasbene umetnosti ne počutijo dovolj suverene, pogosteje posežejo po IKT, s katero lahko učencem predstavijo pesmi, ki se jih bodo naučili, in kot podlago naučeni pesmi uporabijo že posnete spremljave. Namen raziskave je s pomočjo anketnega vprašalnika raziskati in ugotoviti povezavo med glasbeno izobrazbo razrednih učiteljev ter uporabo IKT pri pouku glasbene umetnosti.

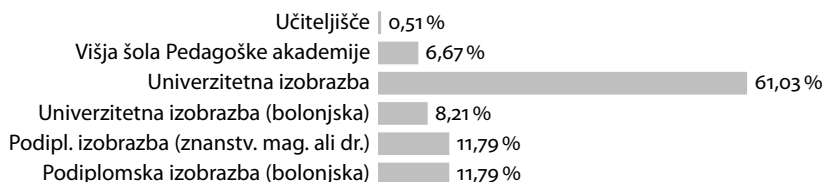
Ugotoviti želimo, ali predhodna glasbena izobrazba učiteljev (formalno glasbeno izobraževanje, pevski zbor, plesne dejavnosti) vpliva na poučevanje glasbe in v kolikšni meri učitelji namesto svojega glasu in glasbil pri pouku uporabljajo IKT (CD-predvajalnik, računalnik in projektor, interaktivna tabla, pametni telefon).

Raziskovalna hipoteza

Hipoteza 1. Učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali z glasbo (formalno glasbeno izobraževanje, pevski zbor, plesne dejavnosti), pri pouku glasbene umetnosti pogosteje uporabljajo IKT.

Metodologija

Pri raziskovanju smo uporabili deskriptivno in kavzalno-neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja. Vzorec sodelujočih učiteljev v raziskavi je bil namenski in neslučajnostni. Podatke smo zbirali s spletnim anketnim vprašalnikom. Ta je zajemal vprašanja odprtega, zaprtega in kombiniranega tipa ter lestvico stališč s trditvami. Sodelovanje je bilo prostovoljno in anonimno. Podatke smo obdelali s pomočjo računalniškega programa IBM SPSS Statistics 22, kjer smo uporabili postopke deskriptivne statistike. Pri inferenčni statistiki smo uporabili χ^2 -preizkus.

**Slika 1** Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na spol**Slika 2** Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na končano stopnjo izobrazbe

Predstavitev vzorca

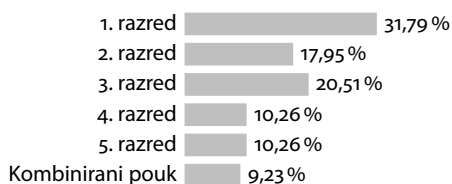
Raziskavo smo izvedli v januarju 2017, in sicer s pomočjo spletne ankete, ki smo jo objavili na spletnih forumih, kamor so vključeni učitelji razrednega pouka. Nekaj anket smo učiteljem razrednega pouka poslali tudi preko elektronske pošte.

Odgovori sodelujočih v anketnem vprašalniku so relevantni le za raziskavo, ki smo jo izvedli mi in v katero je bilo vključenih 195 učiteljev razrednega pouka. Posledično rezultatov ne moremo posplošiti na celotno populacijo razrednih učiteljev, ki poučujejo na osnovnih šolah v Republiki Sloveniji.

Anketni vprašalnik je izpolnilo 195 učiteljev razrednega pouka, ki poučujejo glasbeno umetnost v različnih slovenskih osnovnih šolah. Med njimi so bili 4 (2,05 %) učitelji in 191 (97,95 %) učiteljic.

Iz slike 2 je razvidno, da ima 61,03-odstotni delež anketiranih učiteljev (119 učiteljev) končano univerzitetno izobrazbo. To so lahko pridobili od leta 1987 dalje. Enak delež vzorca, 11,79 % (23 učiteljev), ima končano podiplomsko izobrazbo (znanstveni magisterij ali doktorat) in podiplomsko izobrazbo po bolonjskem sistemu. 8,21-odstotni delež vzorca (16 učiteljev) ima univerzitetno izobrazbo po bolonjskem sistemu, pri čemer velja poudariti, da imajo ti najmanj delovne dobe, saj je bolonjski sistem prenovljen program prejšnje univerzitetne izobrazbe. Sledili so tisti, ki imajo končano višjo šolo Pedagoške akademije, teh je bilo 6,67 % (13 učiteljev). Le 0,51 % (1 učitelj) je bilo takih, ki imajo zaključeno učiteljische in posledično največ delovne dobe.

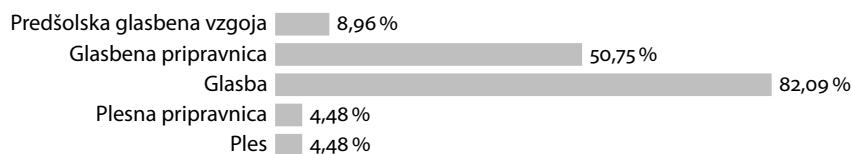
Iz slike 3 lahko preberemo, da največ anketiranih učiteljev (62 učiteljev ali 31,79-odstotni delež) poučuje v prvem razredu. Razlog je mogoče v tem, da sta v prvem razredu večkrat prisotni dve učiteljici, v ostalih razredih pa le ena. V drugem razredu poučuje 17,95-odstotni delež (35 učiteljev) anketiranih učiteljev, v tretjem pa 20,51-odstotni delež (40 učiteljev) vzorca. Enako število (20



Slika 3 Strukturni odstotki (f %) učiteljev glede na razred, v katerem poučujejo v šolskem letu 2016/2017



Slika 4 Strukturni odstotki (f %) učiteljev glede na obiskovanje glasbene šole v času svojega izobraževanja



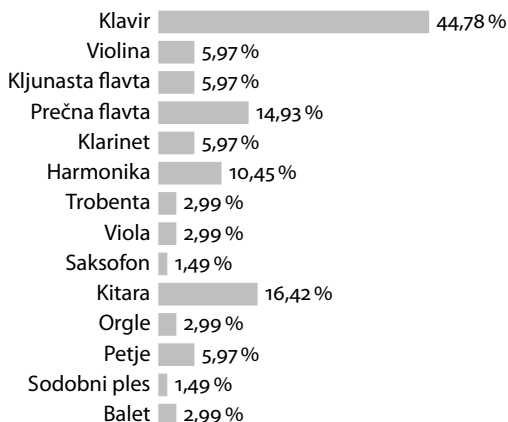
Slika 5 Strukturni odstotki (f %) učiteljev glede na obiskovanje izobraževalnih programov v glasbeni šoli

učiteljev ali 10,26-odstotni delež) anketiranih učiteljev poučuje v četrtem in petem razredu, nekaj (9,23-odstotni delež ali 18 učiteljev) pa je bilo takšnih, ki poučujejo v kombiniranem oddelku.

Iz slike 4 lahko razberemo, da je glasbeno šolo obiskovalo 67 anketiranih učiteljev ali 34,36-odstotni delež vzorca. 128 učiteljev ali 65,6-odstotni delež vzorca glasbene šole v času svojega izobraževanja ni obiskoval.

Iz slike 5 lahko razberemo strukturne odstotke učiteljev, in sicer glede na to, katere programe so obiskovali v glasbeni šoli. Pri tem vprašanju je bilo možnih več odgovorov, saj se v glasbeni šoli lahko obiskuje več kot en program. Kar 82,09 % anketirancev, od tistih, ki so v času izobraževanja obiskovali glasbeno šolo (55 učiteljev), jih je odgovorilo, da je obiskovalo program Glasba. V tem programu se posamezniki odločijo za igranje na instrument, kar lahko traja največ 8 let. 50,75 % tistih učiteljev, ki so se formalno glasbeno izobraževali (34 učiteljev) je odgovorilo, da je obiskovalo Glasbena pripravnico. 8,96 % (6 učiteljev) se jih je vpisalo že na Predšolsko glasbeno vzgojo, kjer so se seznanili z instrumenti. Enak delež vzorca, 4,48 % anketirancev (3 učitelji), je obiskoval Plesno pripravnico in program Ples.

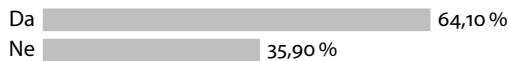
Slika 6 nam prikazuje, katere instrumente so učitelji v času svojega izobraževanja igrali v glasbeni šoli in katere plesne so plesali. Vprašanje je bilo od-



Slika 6 Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na instrument/ples, ki so ga igrali/plesali v glasbeni šoli



Slika 7 Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na obiskovanje plesne dejavnosti



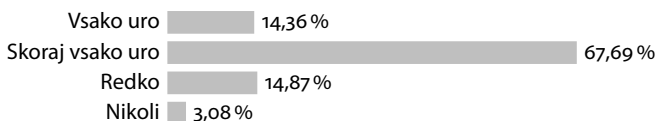
Slika 8 Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na petje v pevskem zboru

prtega tipa, zato smo dobili različne odgovore. Nekateri so celo igrali več kot dva instrumenta in še hodili na ples. Največ učiteljev se je učilo igrati na klavir – teh je bilo 44,78 % (30 učiteljev). Drugi najbolj obiskovan pouk instrumenta je bil pouk kitare, ki se je je učilo igrati kar 16,42 % (11 učiteljev) tistih anketirancev, ki so se formalno glasbeno izobraževali. Kitari je sledila prečna flavta. Nanjo se je učilo igrati 14,93 % (10 učiteljev) vseh, ki so se formalno glasbeno izobraževali. 10,45-odstotni delež vzorca je obiskoval pouk harmonike. Po 5,97 % (4 učitelji) je obiskovalo pouk violine, kljunaste flavte, klarineta in petja. Po 2,99 % tistih učiteljev, ki so se izobraževali v glasbeni šoli (2 učitelja), je obiskovalo pouk trobente, viole, orgel in baleta. Najmanj anketiranih je obiskovalo pouk saksofona in sodobnega plesa. Pri obeh je bilo le 1,49 % (1 učitelj) vpisanih.

Iz slike 7 lahko razberemo strukturne odstotke učiteljev, ki so obiskovali ali pa še obiskujejo plesne dejavnosti. Izmed 195 anketirancev je pritrdilno odgovoril 10,26-odstotni delež vzorca anketiranih učiteljev (20 učiteljev). Ostalih 89,74 % (175 učiteljev) je odgovorilo, da niso obiskovali plesne dejavnosti.



Slika 9 Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na uporabo IKT pri pouku glasbene umetnosti

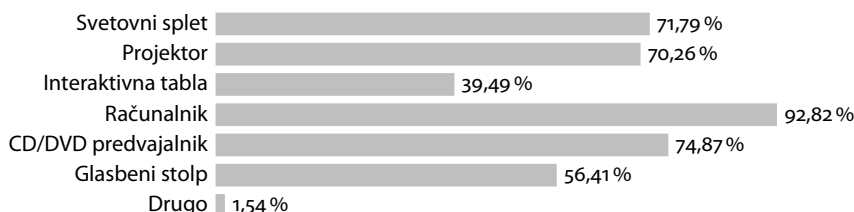


Slika 10 Strukturni odstotki (*f* %) učiteljev glede na pogostost uporabe IKT pri pouku glasbene umetnosti

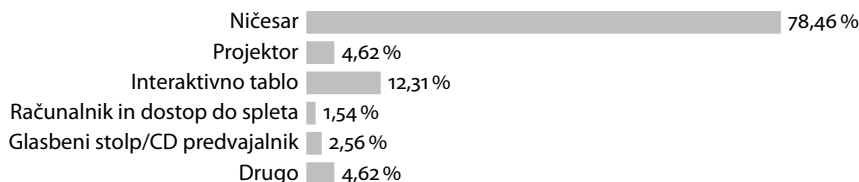
Iz slike 8 je razvidno, da je od 195 učiteljev, ki so odgovarjali na anketni vprašalnik, zelo veliko takšnih, ki so kdaj peli v pevskem zboru ali pa pojejo tudi v današnjem času. Pritrdilno je namreč odgovorilo kar 64,10 % anketirancev (125 učiteljev). 35,90 % anketirancev (70 učiteljev) v pevskem zboru ni nikoli pelo. Glede na to, da je kar velik odstotek takšnih, ki so kdaj peli v pevskem zboru, lahko sklepamo, da ima velik pomen ravno dejstvo, da interesna dejavnost pevski zbor poteka po pouku na šoli in je brezplačna. Tudi Fojkar Zupančičeva (2014) trdi, da je pevski zbor dejavnost, v katero je v Sloveniji vključenih kar 64.000 pevcev, kar potrjuje, da je petje v pevskem zboru naj-množičneša ljubiteljska dejavnost pri nas.

Slika 9 prikazuje, koliko odstotkov učiteljev uporablja IKT (CD-predvajalnik, računalnik z dostopom do spleta in projektor, interaktivna tabla, pametni telefon) med poukom glasbene umetnosti. To je skoraj večina – kar 96,92 % (189 učiteljev). Ostalih 3,08 % (6 učiteljev) je odgovorilo, da med poukom glasbene umetnosti ne uporabljajo IKT. Na vprašanje, zakaj v svojem razredu ne uporabljajo IKT, sta dva učitelja (od šestih, ki so na vprašanje, če uporabljajo IKT, odgovorili z odgovorom ne) izbrala odgovor, da v svojem razredu nimata sodobne tehnologije. Trije učitelji so označili odgovor, da realizacijo ciljev iz učnega načrta dosegajo brez uporabe IKT. En učitelj je označil, da ne zna uporabljati IKT, še en pa je označil odgovor pod drugo in poleg zapisal, da sta v 1. razredu dva učitelja in da je vedno on tisti, ki učence uči nove pesmi, pri čemer ne uporablja IKT, ampak svoj glas. Vprašanje, zakaj ne uporabljajo IKT pri pouku glasbene umetnosti, je imelo več možnih odgovorov.

Slika 10 nam prikazuje, da največ učiteljev skoraj vsako uro uporablja IKT pri pouku glasbene umetnosti. Teh je kar 67,69 % (132 učiteljev). Takšnih, ki redko uporabljajo IKT, je 14,87 % (29 učiteljev). 14,36 % (28 učiteljev) je odgovorilo, da pri glasbeni umetnosti IKT uporabljajo vsako uro, 3,08 % (6 učiteljev) pa je takšnih, ki IKT ne uporabljajo.



Slika 11 Strukturni odstotki (f %) glede na vrsto IKT, ki jo uporabljajo učitelji med poukom glasbene umetnosti



Slika 12 Strukturni odstotki (f %) glede na to, ali učitelji pogrešajo kakšen element IKT za uspešno delo pri pouku glasbene umetnosti

Pri vprašanju, kaj od sodobne tehnologije učitelji uporabljajo pri pouku glasbene umetnosti, je bilo možnih več odgovorov. Slika 11 nam prikazuje, da največ anketirancev, teh je 181 (92,82 %), uporablja računalnik. S 74,87 % (146 učiteljev) je na drugem mestu CD oz. DVD. 71,79-odstotni delež anketirancev (140 učiteljev) med poukom uporablja svetovni splet. Projektor med poukom glasbene vzgoje uporablja 70,26 % anketirancev (137 učiteljev). 56,41 % (110 učiteljev) je označilo, da uporabljajo glasbeni stolp oz. CD-predvajalnik. Interaktivno tablo uporablja najmanjši odstotek učiteljev. Glede na podane odgovore je teh 39,49 % (77 učiteljev). Glede na manjši odstotek uporabe interaktivne table med poukom glasbene umetnosti lahko sklepamo, da je v svoji učilnici nima veliko učiteljev. 1,54 % (3 učitelji) je odgovorilo, da med poukom uporabljajo drugo sodobno tehnologijo. Dopisali so, da sta to kamera in telefon.

Zanimalo nas je, ali učitelji za uspešno delo pri pouku glasbene umetnosti pogrešajo kakšen element IKT. Na sliki 12 je vidno, da je večji del učiteljev zadovoljen z elementi IKT, ki jih ima v razredu – teh je 78,46 % (153 učiteljev). Ker je bilo na vprašanje možno odgovoriti z več možnimi odgovori, so nekateri anketiranci označili več odgovorov. 12,31 % (24 učiteljev) je odgovorilo, da v svojem razredu pogreša interaktivno tablo. 4,62 % (devet učiteljev) je takšnih, ki v svojem razredu nimajo projektorja, da bi lahko kaj predvajali na tablo. 2,56 % anketirancev (pet učiteljev) nima glasbenega stolpa oz. CD-predvajalnika, ki ga pogrešajo za uspešno delo pri pouku glasbene umetno-

Preglednica 1 Število in delež učiteljev glede na obiskovanje glasbene šole in pogostost uporabe IKT med poukom glasbene umetnosti

Obiskovanje glasbena šola		Pogostost uporabe IKT				Skupaj
		(1)	(2)	(3)	(4)	
Da	Število	28	39	0	0	67
	Delež (%)	41,8	58,2	0,0	0,0	100,00
Ne	Število	0	93	29	6	128
	Delež (%)	0,0	72,7	22,7	4,7	100,0
Skupaj	Število	28	132	29	6	195
	Delež (%)	14,4	67,7	14,9	3,1	100,0

Opombe Naslovi stolpcev: (1) vsako uro, (2) skoraj vsako uro, (3) redko, (4) nikoli.

sti. Računalnik in dostop do interneta nima 1,54 % anketirancev (3 učitelji). 4,62-odstotni delež anketirancev (devet učiteljev) je označil, da pogreša še kaj drugega v razredu, na primer predvajalnik mp3/mp4 in zvočnike.

Rezultati in interpretacija

V preglednici 1 lahko vidimo, da so prikazane razlike med tistimi učitelji, ki so obiskovali glasbeno šolo, in med tistimi, ki niso obiskovali glasbene šole v času svojega formalnega izobraževanja. Podatki kažejo, da kar 41,8 % anketirancev (28 učiteljev), ki so potrdili, da so obiskovali glasbeno šolo, vsako uro uporablja IKT med poukom glasbene umetnosti. Na sliki je vidno, da naj bi ostalih 58,2 % anketirancev (39 učiteljev), ki so odgovorili, da so obiskovali glasbeno šolo, odgovorilo, da skoraj vsako uro uporabljajo IKT med poukom. Po podatkih iz preglednice 1 prav nihče od 67 učiteljev, ki so obiskovali glasbeno šolo, ni odgovoril, da bi redko ali nikoli uporabljal IKT med poukom glasbene umetnosti. Tisti učitelji, ki niso nikoli obiskovali glasbene šole, pa so s 72,7 % (93 učiteljev) odgovorili, da skoraj vsako uro uporabljajo IKT. 22,7 % (29 učiteljev) jih je odgovorilo, da redko uporablja IKT, 4,7 % (6 učiteljev) pa jih je odgovorilo, da IKT sploh ne uporabljajo.

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,000$ ($\chi^2 = 73,169$; $g = 3$) in to nam prikazuje statistično pomembne razlike glede na obiskovanje glasbene šole in uporabo IKT med poukom glasbene umetnosti. Podatki kažejo, da imata 2 celici v tabeli vrednost manj kot 5, zato smo preverili tudi razmerje verjetij, ki pa je statistično pomembno na ravni $\alpha = 0,000$ ($\chi^2 = 90,683$; $g = 3$). Vrednost χ^2 nam kaže, da so statistično pomembne razlike, vendar nam podatki iz preglednice 1 prikazujejo ravno obratno, zato lahko del hipoteze 1, ki pravi, da tisti učitelji, ki niso obiskovali formalnega glasbenega izobraževanja, pri pouku glasbene umetnosti pogosteje uporabljajo IKT, ovržemo.

Preglednica 2 Število in odstotek učiteljev glede na obiskovanje pevskega zbora in pogostost uporabe IKT med poukom glasbene umetnosti

Obiskovanje pevskega zbora		Pogostost uporabe IKT				Skupaj
		(1)	(2)	(3)	(4)	
Da	Število	28	97	0	0	125
	Delež (%)	22,4	77,6	0,0	0,0	100,00
Ne	Število	0	35	29	6	70
	Delež (%)	0,0	50,0	41,4	4,7	100,0
Skupaj	Število	28	132	29	6	195
	Delež (%)	14,4	67,7	14,9	3,1	100,0

Opombe Naslovi stolpcev: (1) vsako uro, (2) skoraj vsako uro, (3) redko, (4) nikoli.

V preglednici 2 lahko razberemo, da tisti učitelji, ki so pritrdilno odgovorili, da so v času svojega izobraževanja obiskovali pevski zbor ali ga obiskujejo še danes, v 22,4 % (28 učiteljev) vsako uro uporabljajo IKT. Kar 77,6 % anketirancev (97 učiteljev) skoraj vsako uro uporablja IKT pri pouku glasbene umetnosti. Podatki iz preglednice 2 kažejo, da ni nihče odgovoril, da bi redko ali pa nikoli med urami glasbene umetnosti uporabljal IKT, kljub temu da so obiskovali pevski zbor ali pa ga obiskujejo še danes. Podatki iz preglednice nam kažejo, da tisti učitelji, ki nikoli niso obiskovali pevskega zbora, v 50,0 % (35 učiteljev) skoraj vsako uro uporabljajo IKT, nihče pa ni odgovoril, da bi vsako uro uporabljal IKT.

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,000$ ($\chi^2 = 83,230$; $g = 3$) in to nam prikazuje statistično pomembne razlike glede na obiskovanje pevskega zbora ter uporabo IKT med poukom glasbene umetnosti. Podatki kažejo, da imata 2 celici v tabeli vrednost manj kot 5, zato smo preverili tudi razmerje verjetij, ki pa je statistično pomembno na ravni $\alpha = 0,000$ ($\chi^2 = 101,911$; $g = 3$). Vrednost χ^2 nam kaže, da so statistično pomembne razlike, vendar nam tudi tukaj podatki iz preglednice 2 prikazujejo ravno obratno, zato lahko del hipoteze 1, ki pravi, da tisti učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali s petjem v pevskem zboru, pri pouku glasbene umetnosti pogosteje uporabljajo IKT, ovržemo.

Podatki iz preglednice 3 prikazujejo, da so vsi učitelji, ki so odgovorili, da so obiskovali plesno dejavnost ali jo obiskujejo še danes, označili, da vsako uro uporabljajo IKT pri pouku glasbene umetnosti. Od tistih, ki so bili ali so člani plesne dejavnosti, po podatkih iz preglednice 3 nihče ni odgovoril, da bi skoraj vsako uro, redko ali nikoli uporabljal IKT med poukom glasbene umetnosti. Izmed učiteljev, ki so označili, da niso obiskovali plesne dejavnosti, jih po podatkih iz preglednice 4,6 % (8 učiteljev) IKT uporablja vsako uro, 75,4 %

Preglednica 3 Število in odstotek učiteljev glede na obiskovanje plesne dejavnosti in pogostost uporabe IKT med poukom glasbene umetnosti

Obiskovanje plesne dejavnosti		Pogostost uporabe IKT				Skupaj
		(1)	(2)	(3)	(4)	
Da	Število	20	0	0	0	20
	Delež (%)	100,0	0,0	0,0	0,0	100,00
Ne	Število	8	132	29	6	175
	Delež (%)	4,6	75,4	16,6	3,4	100,0
Skupaj	Število	28	132	29	6	195
	Delež (%)	14,4	67,7	14,9	3,1	100,0

Opombe Naslovi stolpcev: (1) vsako uro, (2) skoraj vsako uro, (3) redko, (4) nikoli.

(132 učiteljev) jih IKT uporablja skoraj vsako uro, 16,6 % (29 učiteljev) redko uporablja IKT in 3,4 % (šest učiteljev) nikoli ne uporablja IKT med poukom glasbene umetnosti.

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,000$ ($\chi^2 = 132,918$; $g = 3$). To nam prikazuje statistično pomembne razlike glede na obiskovanje plesne dejavnosti in uporabo IKT med poukom glasbene umetnosti. Podatki kažejo, da imajo 3 celice v tabeli vrednost manj kot 5, zato smo preverili tudi razmerje verjetij, ki pa je statistično pomembno na ravni $\alpha = 0,000$ ($\chi^2 = 95,462$; $g = 3$). Vrednost χ^2 nam kaže, da so statistično pomembne razlike, vendar nam tudi tukaj podatki prikazujejo ravno obratno, zato lahko del hipoteze 1, ki pravi, da tisti učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali s plesno dejavnostjo, pri pouku glasbene umetnosti pogosteje uporabljajo IKT, ovržemo.

Razlage in vrednosti χ^2 kažejo, da so glede pogostost uporabljanja IKT med poukom glasbene umetnosti statistično pomembne razlike med tistimi učitelji, ki so obiskovali glasbeno šolo, pevski zbor in plesno dejavnost, ter med tistimi učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali z glasbo (formalno glasbeno izobraževanje, pevski zbor, plesne dejavnosti). Vendar podatki iz preglednic 1, 2 in 3 kažejo ravno obratno, in sicer, da tisti učitelji, ki so se ali se še aktivno ukvarjajo z glasbo, pogosteje uporabljajo IKT med poukom glasbene umetnosti kot tisti, ki se niso nikoli aktivno ukvarjali z glasbo. Glede na dobljene podatke prve hipoteze, s katero smo trdili, da učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali z glasbo (formalno glasbeno izobraževanje, pevski zbor, plesne dejavnosti), pri pouku glasbene umetnosti pogosteje uporabljajo IKT, ne moremo potrditi, zato smo to hipotezo ovrgli. Eden izmed razlogov, ki ga lahko navedemo, je lahko ta, da smo učiteljem razrednega pouka v izpolnjevanje poslali spletno anketo preko spletnega naslova in jim nismo razdelili pisnih anket. Tako lahko rečemo, da posledično učitelji, ki so reševali našo spletno anketo, v

večji meri uporabljajo IKT-tehnologijo kot mogoče tisti, ki bi rešili natisnjeno anketo.

Sklepne ugotovitve

Zaradi pomembnega vpliva, ki ga ima glasba na otrokov celostni razvoj in uspešnost pri pouku (Čebulc 2009; Bastian 1998; Kopačin 2014), je pomembno, kako kakovosten je glasbeni pouk. Na kakovost pouka glasbene umetnosti pa najbolj vpliva učitelj, ki glasbeno umetnost poučuje. Zato bi izobrazbi ter vzgoji ustreznih učiteljev in vzgojiteljev predšolskih otrok veljalo posvetiti veliko skrb. Glasbena umetnost v osnovni šoli bi morala vsaj delno nadomestiti vpliv glasbenih interesnih dejavnosti na otroka. Tudi Pangrčič (2006) pravi, da mora biti učitelj razrednega pouka široko izobražen, saj poučuje vse šolske predmete. Pri poučevanju glasbene umetnosti mora imeti dobro razvite glasbene sposobnosti, spretnosti, ustvarjalnosti in znanja, torej vse tiste glasbene lastnosti, ki so pomembne za uspešnost glasbene umetnosti. Pomembno je tudi, da strokovno izvaja metode poučevanja, biti mora ustvarjalen in poznati strokovne kriterije pri izbiri glasbene vsebine (Pangrčič 2006).

V raziskavi smo izvedli anketo, kjer smo ugotavljali povezavo med glasbeno izobrazbo razrednih učiteljev ter uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) in glasbil pri pouku glasbene umetnosti. Ugotoviti smo želeli, ali predhodna glasbena izobrazba učiteljev (glasbena šola, pevski zbor, plesna dejavnost) vpliva na poučevanje glasbe in v kolikšni meri učitelji namesto glasbil pri pouku uporabljajo IKT.

Anketni vprašalnik je izpolnilo 195 učiteljev razrednega pouka. Največ učiteljev je odgovorilo, da so v času svojega izobraževanja obiskovali pevski zbor ali ga še vedno obiskujejo – teh je bilo kar 64 % (125).

Pri prvi hipotezi smo predpostavili, da učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali z glasbo ali s plesom, pri pouku glasbene umetnosti pogosteje uporabljajo IKT. Vrednosti treh preizkusov χ^2 kažejo, da so statistično pomembne razlike med tistimi učitelji, ki so obiskovali glasbeno šolo, pevski zbor ali plesno dejavnost, in med tistimi učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali z glasbo (formalno glasbeno izobraževanje, pevski zbor, plesne dejavnosti), in sicer glede pogostosti uporabe IKT med poukom glasbene umetnosti. Vendar pa so podatki v preglednicah 1, 2 in 3 prikazani ravno obratno. V preglednicah je bilo prikazano, da tisti učitelji, ki so se aktivno ukvarjali ali se še vedno aktivno ukvarjajo z glasbo (formalno glasbeno izobraževanje, petje v pevskem zboru, plesne dejavnosti), pogosteje uporabljajo IKT pri pouku glasbene umetnosti kot tisti učitelji, ki se niso aktivno ukvarjali z glasbo. Posledično smo hipotezo ovrgli.

Menimo, da je to področje primerno za nadaljnjo raziskavo, saj nas zanima, zakaj smo v preglednicah dobili ravno obratne rezultate od pričakovanih – preizkusi χ^2 pa so nam prikazali razlike med učitelji, ki so se aktivno ukvarjali z glasbo (formalno glasbeno izobraževanje, petje v pevskem zboru, plesne dejavnosti), in učitelji, ki se z njo nikoli niso aktivno ukvarjali.

Potrebno je poudariti, da so zaključki, do katerih smo prišli, relevantni le za raziskavo, ki smo jo izvedli mi in v katero je bilo vključenih 195 učiteljev razrednega pouka. Posledično jih ne moremo posplošiti na celotno populacijo razrednih učiteljev, ki poučujejo na osnovnih šolah v Republiki Sloveniji.

Literatura

- Abdullahi, Hassan. 2014. »The Role of ICT in Teaching Science Education in Schools.« *International Letters of Social and Humanistic Sciences* 8 (3): 217–223.
- Ajtnik, Milka. 2001. »Poučevanje glasbe kot ustvarjalna naloga.« *Vzgoja in izobraževanje* 32 (4): 7–8.
- Bastian, Hans Günther. 1998. »Vpliv intenzivne glasbene vzgoje na razvoj otrok.« *Glasba v šoli* 4 (3–4): 5–9.
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. 2011. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Borota, Bogdana. 2007. »Nekateri vidiki vključevanja sodobne tehnologije v pouk glasbe.« *Glasba v šoli in vrtcu* 12 (1): 28–31.
- Borota, Bogdana, in Andrej Brodnik. 2006. »Učenje glasbe, podprto z IKT tehnologijo.« *Organizacija* 39 (8): 532–538.
- Božnar, Jana. 2004. »Vpliv sodobne informacijske in komunikacijske tehnologije na spremembe v vzgojno-izobraževalnem procesu.« http://profesor.gess.si/marjana.pograjc/%C4%8Dlanki_VIVID/Arhiv2004/12Boznar.pdf
- Črčinovič Rozman, Janja. 2000. »Tehnologija pri glasbenem pouku.« *Pedagoška obzorja* 15 (5–6): 290–298.
- Čebulc, Mirjam. 2009. »Glasbeno udejstvovanje ter koncentracija in dosežki učencev.« Doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani.
- Denac, Olga. 2002. *Glasba pri celostnem razvoju otrokove osebnosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Fojkar Zupančič, Helena. 2014. »Glasba je nihanje strune, vpete med nebom in zemljo.« http://www.litija.org/pevci/users/knjiznica/razno/2014_15/glasba_duhovnost_vzgoja_-_helena_fojkar_zupancic.pdf
- Hawkrigde, David. 1985. *New Information Technology in Education*. London: Croom Helm.
- Hvalič Touzery, Simona. 2010. »Slovar informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT).« <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1029.html>

- Kopačin, Barbara. 2014. »Medsebojna povezanost inteligentnosti, glasbenih aktivnosti in družinskega okolja.« *Revija za elementarno izobraževanje* 7 (2): 81–96.
- Kvas, Barbara. 2013. »Raziskava uporabe IKT v šolah: Uporaba informacijske tehnologije v šolah bi lahko bila boljša.« *E-demokracija.si*, 22. april. <http://www.e-demokracija.si/2013/04/22/raziskava-uporabe-ikt-v-solah-uporaba-informacijske-tehnologije-v-solah-bi-lahko-bila-boljsa/>
- Lango, Jože. 2006. »Računalnik in glasba.« *Glasba v šoli* 11 (4): 21–33.
- Pangrčič, Polonca. 2006. »Kako učitelji prve triade poučujejo glasbeno vzgojo.« *Vzgoja in izobraževanje* 21 (2): 55–69.
- Stražar, Mateja. 2015. »Poučevanje glasbene umetnosti v očeh učiteljev razrednega pouka.« Magistrsko delo, Univerza v Mariboru, Maribor.
- Šavli, Viljenka. 2006. »Izkoristimo neizmerni svet sodobne tehnologije v šoli.« *Razredni pouk* 8 (3): 1–5.

The Use of Information and Communication Technology (ICT) During Music Lessons

Primary school teachers take different approach to plan their music lessons, which is primarily related to their musical knowledge acquired through prior formal music education and informal activities. It is important that primary school teachers have well-developed musical competencies and skills, but they also need to take responsibility for the musical development of their pupils. Some teachers take advantage of information and communication technology (ICT) that enables transmission of video, audio, and other data over internet. Such technology used during music lessons can serve as an accessory for performing specific musical activities. The aim of the presented study was to find the connection between prior music education and activities of primary school teachers (formal musical education, choir membership, dance activities) and the use of ICT and music instruments during music lessons. The results show that the use of ICT during music lessons is similar among teachers without and with prior music background.

Keywords: music lessons, extra-curricular activities, information communication technology